KINNITATUD
sotsiaalkaitseministri 03.05.2023
käskkirjaga nr 81
MUUDETUD
sotsiaalkaitseministri 28.03.2024
käskkirjaga nr 29
MUUDETUD
sotsiaalkaitseministri 13.11.2024
käskkirjaga nr 74
MUUDETUD
sotsiaalministri 25.11.2025
käskkirjaga nr 89
MUUDETUD
sotsiaalministri 02.07.2026
käskkirjaga nr 71

Pikaajalise hoolduse kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine

Toetuse andmise tingimuste abikõlblikkuse periood
01.01.2023–31.12.2029

Elluviija
Sotsiaalministeerium (hoolekande osakond)

Partnerid
Sotsiaalkindlustusamet
Tervise Arengu Instituut
Eesti Puuetega Inimeste Koda

Rakendusasutus
Sotsiaalministeerium (välisvahendite osakond)

Rakendusüksus
Riigi Tugiteenuste Keskus

Kaasrahastanud Euroopa Liit

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. REGULEERIMISALA NING SEOSED EESTI PIKAAJALISE ARENGUSTRATEEGIAGA „EESTI 2035“ JA VALDKONDLIKE ARENGUKAVADEGA....3

1.1.1 Seosed Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eesmärkidega....3

2. TOETATAVAD TEGEVUSED....4

2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine....5
2.2. Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas....7
2.3 Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine ja aktiivsena vananemise toetamine....8
2.4. Riigiabi....10

3. NÄITAJAD....10

4. TEGEVUSTE EELARVE....11

5. KULUDE ABIKÕLBLIKKUS....11

6. TOETUSE MAKSMISE TINGIMUSED JA KORD....11

7. ELLUVIIJA JA PARTNERI KOHUSTUSED....12

8. ARUANDLUS....13

9. TAT MUUTMINE....14

10. FINANTSKORREKTSIOONI TEGEMISE ALUSED JA KORD....15

11. VAIETE LAHENDAMINE....15

Käskkiri kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (ÜSS2021_2027) § 10 lõigete 2 ja 4 alusel.

1. Reguleerimisala ning seosed Eesti pikaajalise arengustrateegiaga „Eesti 2035“ ja valdkondlike arengukavadega

Käskkirjaga reguleeritakse ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021–2027 meetmete nimekirja meetme 21.4.9.1 „Iseseisvat toimetulekut toetavate ja kvaliteetsete sotsiaalteenuste ning hooldusvõimaluste tagamine“ (edaspidi *meede*) toetuse andmise ja kasutamise tingimusi ja korda. Tegevustes lähtutakse rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud 2021–2027 rakenduskava tegevuste üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Valikukriteeriumid ja -metoodika vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Toetuse andmise tingimused (edaspidi TAT) on seotud ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 poliitikaeesmärgiga nr 4 „Sotsiaalsem Eesti“ ja ELi erieesmärgiga k – parandada võrdset ja õigeaegset juurdepääsu kvaliteetsetele, kestlikele ja taskukohastele teenustele, sealhulgas teenustele, millega parandatakse eluaseme ja inimesekeskse hoolduse, sealhulgas tervishoiu kättesaadavust; ajakohastada sotsiaalkaitsesüsteeme, sealhulgas parandada juurdepääsu sotsiaalkaitsele, pöörates erilist tähelepanu lastele ja ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele; parandada tervishoiusüsteemide ja pikaajalise hoolduse teenuste kättesaadavust (sealhulgas puuetega inimeste jaoks), tõhusust ja vastupanuvõimet.

TAT-ga on hõlmatud rakenduskava meetme 21.4.9.1 sekkumine „Kvaliteetsed ja kättesaadavad sotsiaalteenused; hoolduskoormuse leevendamine; sotsiaalvaldkonna tööjõu kvalifikatsiooni tõstmine ja jätkusuutlikkuse tagamine; erinevate valdkondade integratsioon ja uuenduslike lahenduste kasutusele võtt“.

Käesoleva käskkirja alusel toetatavad tegevused on käsitatavad strateegiliselt oluliste tegevustena Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 2 punkti 5 ja ühendmääruse § 41 lõike 1 punkti 8 tähenduses.

1.1.1 Seosed Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eesmärkidega

1.1.1. Käskkirjaga reguleeritakse Eesti riigi eelarvestrateegia 2023–2026 heaolu tulemusvaldkonna sotsiaalhoolekandeprogrammi meetme „Iseseisvat toimetulekut toetavate kvaliteetsete hoolekandeteenuste, toetuste ja abi tagamine“ tegevuse „Pikaajalise hoolduse poliitika kujundamine, KOVide võimestamine“ elluviimist.

1.1.2. Eesti riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“[1] on prognoositud, et vanemaealiste osakaal rahvastikus suureneb ja puudega inimeste arv kasvab. Eesti seisab silmitsi ühiskonna vananemisega seotud muutustega. Rahvastikuprognoosi põhistsenaariumi järgi on Eesti rahvaarv aastal 2035 ligikaudu 1,305 miljonit, rändevoogude tasakaalu korral mõnevõrra väiksem. Selleks ajaks on iga neljas Eesti elanik 65-aastane või vanem ja samal ajal väheneb tööealiste (15–64-aastased) arv ligi 35 000 inimese võrra. Seetõttu on vaja parandada elukeskkonna ligipääsetavust ja leida uusi lahendusi ning ajakohastada Eestis pikaajalise hoolduse süsteemi, mis ei arvesta praegu piisavalt rahvastikumuutustega ega paku abivajajatele küllaldast tuge. Hooldusvajadusega inimeste lähedaste

[1] Eesti riigi pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“, https://www.valitsus.ee/strateegia-eesti-2035-arengukavad-ja-planeering/strateegia/arenguvajadused

hoolduskoormus on Eestis ligikaudu 47 000 inimesel ning siin esineb sooline erinevus: kõigist lähedaste hooldajatest on naiste osakaal 60%, hooldamise tõttu tööturul mitteaktiivsete seas on lausa 80% naised. Pikaajalise hoolduse puhul on probleemiks ka inimeste märkimisväärselt suur omaosalusmäär. Hooldatav või tema pereliige tasus hooldekodus pakutava üldhooldusteenuse eest 2021. aastal 80% teenuse kogumaksumusest. Eesti keskmine netovanaduspension on 42% keskmisest netopalgast. Vanaduspensionide teoreetiline netoasendusmäär oli 2020. aastal Euroopa Liidus üks madalamaid, jäädes alla 40%. Vanemate kui 65aastaste inimeste suhtelise vaesuse määr (2021. aastal 40,6%) on Eestis ELi riikidest suuruselt teisel kohal.

1.1.3. Toetatavad meetme tegevused arvestavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtetega. Tegevused panustavad strateegia „Eesti 2035“ sihi „Ühiskond“ ja alasihi „Koostöömeelne ühiskond“ saavutamisse, toetades ligipääsetavust, aga ka soolise võrdõiguslikkuse edendamist, parandades hoolduskoormusega inimeste olukorda ning erivajadusega ja vanemaealistele inimestele võrdsete võimaluste loomist iseseisvaks toimetulekuks. Toetatavate tegevuste panust regionaalselt tasakaalustatud arengusse hinnatakse „Eesti 2035“ näitajaga „Rahulolu KOV-i teenustega“, panust ligipääsetavuse tagamisse näitajaga „Ligipääsetavuse näitaja“, panust soolise võrdõiguslikkuse tagamisse näitajaga „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“ ja panust võrdsete võimaluste tagamisse näitajaga „Hoolivuse ja koostöömeelsuse indeks“.

1.1.4. Heaolu arengukava kohaselt suureneb rahvastiku vananemisega kaasneva hoolduskoormuse ja kõrvalabi vajaduse kasvu arvesse võttes nõudlus toetavate teenuste ja kvaliteetsete hooldusvõimaluste järele. Seetõttu on arengukava üks eesmärk arendada sotsiaalteenuste pakkumist ja korraldust ning parandada teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti. Seeläbi vähendatakse lähedastest hooldajate hoolduskoormust ja suurendatakse nende tööturul osalemise võimalusi. Eakate ning puudega ja psüühilise erivajadusega inimeste heaolu ja õiguste tagamiseks on võetud suund iseseisvat toimetulekut ja kogukonnas elamist toetavate teenuste eelisarendamisele ja hoolekandesüsteemi deinstitutsionaliseerimisele.

Heaolu arengukavas nähakse nii väljakutse kui võimalusena seda, et tööturul on ebasoodsamas olukorras muude elanikkonnarühmade kõrval vanemaealised. Tööjõus osalemise määra tõstmiseks tuleb tegeleda riskirühmade tööturule toomisega ja nende tööturul püsimise toetamisega. Kuigi elukestvas õppes osalemise määr on oluliselt kasvanud, on kasv ebaühtlane ning madalama haridustasemega ja vanemaealised inimesed osalevad täiend- ja ümberõppes jätkuvalt vähe. Vanemaealiste programmis (2025–2028) on välja toodud, et vananemisega seotud hoiakud mõjutavad vanemaealiste elukvaliteeti ja heaolu – vanemaealiste ühekülgne kujutamine soodustab vanuseliste eelarvamuste ja stereotüüpide teket. Vanuselist diskrimineerimist tajutakse ja kogetakse enim töösuhetes. Tööandjad omistavad vanemaealistele väiksemat tootlikkust või riski töölt terviseprobleemide tõttu puududa. Vanemaealised on haavatavad ka väärkohtlemise, hülgamise ja hooletusse jätmise ning väärikuse ja lugupidamise kaotuse suhtes.

„Sidusa Eesti arengukava 2021–2030“ eesmärk on muuta Eesti järgmisel kümnendil senisest sidusamaks ja kaasavamaks ühiskonnaks. Kaasav ühiskond on see, kus inimestel on mitmekesised võimalused osaleda otsuste tegemisel ja aidata kaasa ühiskonna arengule, riik toetab inimeste ühiskondlikku aktiivsust, sealhulgas osalemist tööhõives, elukestvas õppes ja kodanikuühiskonnas, samuti ettevõtlikkust, kogukondlikkust ja soovi riigi arengule kaasa aidata.

2. Toetatavad tegevused

Pikaajaline hooldus tähendab hoolduse tagamist inimesele, kes vajab igapäevaelu korraldamisel abi pikema aja jooksul, kuna tema füüsilised või vaimsed võimed või töövõime on vähenenud. Pikaajaline hooldus sisaldab tervishoiuteenuseid, hooldust ja isiku igapäevast toimetulekut toetavaid teenuseid, mida

pakutakse eesmärgiga leevendada ja vähendada valu, juhtida terviseseisundi kulgu, pidurdada ja vältida selle halvenemist, hooldada isikut ning abistada teda iseseisva toimetuleku võimaldamiseks igapäevaelu toimingutes.

TAT üldine eesmärk on toetada terviklikuma pikaajalise hoolduse süsteemi loomist ja parandada vanemaealiste rolli väärtustamist ühiskonnas, et tagada inimeste võimalikult iseseisev ja inimväärne toimetulek.

TAT keskendub eeskätt hoolekandevaldkonna vastutusalas olevate tegevuste, sealhulgas teenuste arendamisele ja ümberkorraldamisele kogukonnapõhisuse suunas, samuti tervishoiu- ja hoolekandevaldkonna senisest tõhusamale integreerimisele, koostööle ja koostoimimisele.

TAT eesmärk saavutatakse alljärgnevate toetatavate tegevuste elluviimise tulemusel, mille mõju ja ulatus on üleriigiline.

Meetmest toetatakse tegevusi, mis ei kahjusta oluliselt keskkonnaeesmärke Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses. TAT tegevused ei tohi suurendada negatiivseid keskkonnamõjusid, koolituste korraldamisel ja teadlikkuse suurendamisel tuleb taaskasutada maksimaalselt materjale ja vahendeid ning planeerida üritusi läbimõeldult, et nendel osalemine oleks vähima ökoloogilise jalajäljega. Tegevusteks vajalike teenuste ja toodete hankimisel tuleb kasutada keskkonnahoidlike riigihangete põhimõtteid.

Tegevusi on täiendavalt ja detailsemalt kirjeldatud TAT lisas 1 „Tegevuste detailne kirjeldus“.

2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine

2.1.1. Tegevuse eesmärk

Kohalike omavalitsuste (edaspidi KOV), teenuseosutajate, teenuseid vahetult osutavate ja korraldavate spetsialistide võimekus osutada tulemuslikumat hoolekandelist abi on paranenud. Teenused on kättesaadavamad ja kvaliteetsemad. Teatud sihtrühmadele (nt dementsusega inimesed) teenuseid osutavatest ja korraldavatest spetsialistidest on moodustunud jätkusuutlik valdkondlik tugivõrgustik. Abi vajavate inimeste ja nende lähedaste teadlikkus abi saamise võimalustest ja õigusest abi küsida on paranenud. Pikaajalise hoolduse korraldamisega seotud sihtrühmad on valdkonnas toimuvatest muudatustest teadlikud ning nad oskavad inimesi asjakohaselt nõustada.

Koostatud on erihoolekandeasutuste üleriigilise reorganiseerimiskava, millega jätkatakse psüühilise erivajadusega inimeste sihtrühmas deinstitutsionaliseerimise (edaspidi DI) põhimõtete rakendamist ning mis on sisendiks toetusmeetme tingimuste vajalike kriteeriumite väljatöötamisele.

2.1.2. Tegevuse sisu

Tegevused on suunatud pikaajalise hoolduse korralduse ja hoolekandeteenuste kvaliteedi parandamisele, sh kvaliteedi juhtimise ja järelevalve korralduse arendamisele ning teenuse osutamise metoodikate, tööriistade jms kasutusele võtmisele. Parandatakse eri tasandite (riik, KOV) ja partnerite (KOV, teenuseosutajad, spetsialistid) võimekust ja koostööd. Planeeritakse tegevusi, mis lihtsustavad inimese jaoks abi andmise korraldust ning aitavad vähendada regionaalset ebavõrdsust abi ja teenuste kättesaadavuses ja ebaühtlust teenuste kvaliteedis. Tegevused aitavad kaasa erivajadusega inimeste ja vanemaealiste sotsiaalsele kaasatusele, ühiskonnaelus osalemisele ja autonoomsusele ning oma

õigustest ja abisaamise võimalustest teadlikkuse kasvule. Sellel eesmärgil tõhustatakse riigi, KOV-i ja huvikaitseorganisatsioonide koostööd ning huvikaitseorganisatsioonide võimekust.

Toetatakse tegevusi (sh koolitus, mentorlusprogrammi rakendamine ja võrgustikukohtumised), mis aitavad parandada sotsiaalala töötajate ja pikaajalise hoolduse pakkumisega seotud spetsialistide teadmisi ja oskusi (sh olemasolevate oskuste ajakohastamine) ning toetavad pikaajalise hoolduse ja laiemalt sotsiaalvaldkonnas töötavate spetsialistide püsimist sektoris.

Toetatakse tegevusi, mis aitavad ennetada hooldusvajaduse teket või süvenemist (sh varane märkamine, õigeaegne abi osutamine jms). Kuulmislangusega inimestele tagatakse abivajadusest tingitud takistuste vähendamiseks või kõrvaldamiseks igapäevaseks suhtlemiseks vajaliku viipekeele kaugtõlketeenuse ja kirjutustõlketeenuse korraldamine. Samuti viiakse ellu hoolduskoormusega inimesi toetavaid tegevusi (sh teadlikkuse suurendamine).

Eesti Puuetega Inimeste Koda arendab välja omastehooldajate veebilahenduse, millest kujuneb virtuaalne n-ö kompetentsikeskus, kus jagatakse asjakohast infot ning antakse tuge hoolduskoormusega inimestele.

Üle Eesti täisealistele inimestele ühetaolisemate ja kvaliteetsemate sotsiaalhoolekande abimeetmete pakkumise tagamiseks toetatakse Sotsiaalkindlustusameti tegevusi, mis aitavad hoolekandevaldkonnas ellu viia riiklikku sotsiaalkaitsepoliitikat, sealhulgas rakendada KOV-i või piirkondlikul tasandil riiklikke strateegiaid, pilootprojekte ja koordineerida valdkonnaülest sotsiaalkaitsealast koostööd. Toetatavad tegevused keskenduvad KOV-ide võimekuse suurendamisele, regionaalse ebavõrdsuse vähendamisele, sotsiaalteenuste sisulisele arengule ja kvaliteedi parandamisele.

Korraldatakse teavitustegevusi abi vajavate inimeste ja nende lähedaste informeerimiseks ning teavitatakse nii sihtrühmi kui ka sotsiaalkaitse ja pikaajalise hoolduse korraldajaid sotsiaalvaldkonnas toimuvatest muudatustest, mis võimaldab inimestel jõuda õige abini. Pööratakse tähelepanu ka sellele, et info jõuaks erivajadusega abivajajateni – kasutatakse lihtsat keelt ning mõeldaks läbi info edastamise kanalid ja viisid nende vajadustest lähtuvalt. Üks teavituse eesmärke on suunata KOV-e nägema ennetustegevuste vajalikkust ja kasu ning laiemalt ühiskonda abivajajatega arvestama. Teavitustegevuste tulemuslikkuse tagamiseks kombineeritakse teavitusviise (tele- ja raadiosaated, meediakampaaniad, sisuturundus, otsekommunikatsioon sihtrühmadega). Teavitustegevuste paremaks sihitamiseks ja elluviimiseks kasutatakse vajaduse korral selle ala tunnustatud eksperte ja sihtrühmade esindajaid.

Erihoolekandeteenuste kättesaadavuse parandamiseks ja DI põhimõtetele paremaks vastamiseks viiakse läbi tegevusi, mille tulemusena valmib erihoolekandeasutuste reorganiseerimise kontseptsioon.

2.1.3. Tegevuse tulemus

Tegevuste tulemusena paranevad sotsiaalala spetsialistide oskused teenuste korraldamisel, arendamisel ja pakkumisel, mis tagab pakutavate teenuste parema kvaliteedi. Valdkonnas töötavate spetsialistide oskused, töövõtted ja -viisid toetavad kvaliteetse abi pakkumist. Paranenud on sotsiaalala spetsialistide üle-eestiline koostöö. Sotsiaalteenuste osutamine on inimesekesksem ning senisest enam orienteeritud kvaliteedipõhimõtete järgimisele ja tulemuslikuma abi tagamisele.

Paranenud on avaliku, era- ja kolmanda sektori koostöö, samuti KOV-ide sotsiaalvaldkonna spetsialistide pädevus abi korraldamisel ning teenusepakkujate ja teenust vahetult pakkuvate spetsialistide oskused ja abi teenuste pakkumisel. Vähenenud on piirkondlikud erinevused teenuste kättesaadavuses ja

kvaliteedis. Sekkumiste tulemusena paraneb inimeste juurdepääs neile vajalikele toetustele ja kvaliteetsetele hoolekandeteenustele ning seeläbi paraneb abivajadusega inimeste toimetulek.

Abi vajavad inimesed ja nende lähedased omavad ajakohast infot abi saamise võimalustest, sealhulgas info nägemis- ja kuulmisvaegusega inimestele vajalike abivahendite ja nende kättesaadavuse kohta, ning nad teavad kust seda otsida. See parandab nende toimetulekut. Sotsiaalteenuste korraldamisega seotud osapooled on abi korraldamisega seotud muudatustest teadlikud ning oskavad inimesi õigesti nõustada.

Valminud reorganiseerimiskava aitab kaasa erihoolekande asutuste töö ja teenuste ümberkorraldamisele ning uue kogukonnapõhise elukeskkonna loomisele. Reorganiseerimiskava koostamisel lähtutakse DI põhimõtetest ning psüühikahäiretega inimeste elukorraldamist toetavatest säästva elukeskkonna põhimõtetest.

2.1.4. Tegevuse sihtrühm

Sotsiaalala töötajad, sh teenust vahetult osutavad isikud, kes töötavad KOV-is, era- või kolmandas sektoris
Teenusepakkujad (sh KOV era- ja kolmas sektor)
Abivajadusega inimesed (sh erivajadusega, toimetulekuraskustes ja hoolduskoormusega inimesed)
Erialaorganisatsioonid
Laiem avalikkus
KOV-id
Vanemaealised
Tervishoiuteenuse osutajad

2.1.5. Tegevuse abikõlblikkuse periood

01.01.2023–31.12.2027

2.1.6 Tegevuse elluviija ja partner

Tegevuse elluviija on Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakond ning partnerid on Eesti Puuetega Inimeste Koda, Sotsiaalkindlustusamet ja Tervise Arengu Instituut.

2.2. Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas

2.2.1. Tegevuse eesmärk

Sotsiaalhoolekandelise abi korraldamine valdkondadevahelise ja piirkondliku koostöö, parema andmevahetuse ja uuenduslike lahenduste kasutuselevõtu kaudu on muutunud senisest inimesekesksemaks.

2.2.2. Tegevuse sisu

Toetatakse tegevusi, millega tõhustatakse eri valdkondade (nt hoolekanne ja tervishoid) senisest tulemuslikumat koostööd ning eri tasandite, piirkondliku ja valdkondade andmevahetust (sh valdkonnas töötavate spetsialistide oskuste parandamine, koolitused, sekkumismetoodikate kasutuselevõtt jms). Selle eesmärgi saavutamiseks toetatakse koordinatsioonimudeli kasutuselevõttu. Sotsiaalhoolekandes innovatsioonivõimekuse suurendamiseks ja tehnoloogiapõhiste lahenduste kasutuselevõtu

kiirendamiseks viiakse ellu arendusprogramm, milles osalejad saavad toetust eesmärkidesse panustava ja kriteeriumitele vastava lahendusidee arendamiseks.

Toetatakse tegevusi, millega uuritakse ja analüüsitakse sihtrühmade vajadusi, mis on aluseks sihtrühmadele suunatud meetmete/tegevuste planeerimisel. Parandatakse andmevahetust eri valdkondade vahel (olemasolevate andmebaaside parem seostamine jms).

2.2.3. Tegevuse tulemus

Integratsioon ja uuenduslikud lahendused tagavad tõhusama abi korralduse. Pakutav abi vastab inimeste tegelikule vajadusele (inimesekesksem teenus) ja aitab lahendada veel katmata sihtrühmade vajadusi. Andmehaldus on loogiline ja sujuv ning toetab poliitikakujundamist, ennetustööd, inimeste vajadustele vastavate meetmete kujundamist ja seiret. Spetsialistide ja abivajajate jaoks on poliitikakujundus selgemini sihitatud. Abi korraldus pikaajalises hoolduses ja sotsiaalvaldkonnas on tõhusam, inimeste iseseisvus on suurenenud ja ühiskonnaelus osalemise võimalused on paranenud.

2.2.4. Tegevuse sihtrühm

Sotsiaal-, haridus-, tööhõive- ja tervishoiuvaldkonna töötajad
KOV-id
Sotsiaalkindlustusamet
Era- ja kolmanda sektori organisatsioonid
Teadusasutused

2.2.5. Tegevuse abikõlblikkuse periood

01.01.2023–31.12.2029

2.2.6. Tegevuse elluviija ja partner

Tegevuse elluviija on Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakond ja partner Tervise Arengu Instituut.

2.3. Vanemaealisi väärtustavate hoiakute kujundamine ja aktiivsena vananemise toetamine

2.3.1. Tegevuse eesmärk

Tegevuse eesmärk on parandada vanemaealiste rolli väärtustamist ühiskonnas, soodustada vanemaealisi inimesi väärtustavaid hoiakuid ning vähendada vanusega seotud eelarvamusi ja diskrimineerimist ühiskonnas, sealhulgas tööturul, arvestades aktiivsena vananemise põhimõtetega. Lisaks on eesmärk mõjutada positiivselt vanemaealiste endi hoiakuid ja eelarvamusi vananemise suhtes ning seeläbi parandada nende eneseväärtustamist.

2.3.2. Tegevuse sisu

Vanemaealiste heaolu edendamiseks tehakse koostööd avaliku, era- ja kolmanda sektori osapooltega, et saada ülevaade vanemaealiste olukorrast ja vajadustest. Töötatakse välja kontseptsioon, mis arvestab vanusesõbraliku Eesti põhimõtetega[2] ning on aluseks edasiste tegevuste planeerimisel. Kontseptsioon annab selgema aluse koordineeritud ja tõhusale tegevusele, mis aitab kaasa vanemaealiste heaolu ja elukvaliteedi paranemisele.

[2] Vanusesobralik-Eesti-2024-keeletoimetatud.docx-1.pdf.

Täpsemate sekkumiste kavandamisel arvestatakse vanemaealiste profiiliga (nt pensionieas töötamist jätkata soovijad, töötud vahetult enne pensioniiga, hoolduskoormusega vanemaealised, vanemaealised uussisserändajad, üksi elavad vanemaealised jt). Muu hulgas võetakse arvesse erinevatesse sotsiaalsetesse rühmadesse (nt naised, mehed, eri vanuses, rahvusest, erivajadusega) kuuluvate inimeste kogemusi, hoiakuid, soove ja vajadusi. Toetavate tegevuste kujundamisel arvestatakse neid erisusi ja lähenemisviise, mille abil jõulisemalt toetada eri piirkondades vanemaealiste suuremat kaasamist tööturule ja ühiskonnaellu. Analüüsitakse olemasolevaid võimalusi ja takistusi, sealhulgas neid, mis tulenevad füüsilise ja digitaalse keskkonna puudulikust ligipääsetavusest, ning tutvutakse välisriikide hea praktikaga. Kogutava sisendi põhjal on võimalik sihitada mõjusaid sekkumisi (nt teadlikkuse suurendamine kindla profiiliga sihtrühmade seas, uute lähenemisviiside katsetamine kogukondades või tööandjate seas, võimestavad tegevused eri profiiliga vanemaealistele jms).

Edaspidiste tegevuste planeerimiseks ja elluviimiseks kasutatakse muu hulgas innovatsioonimeetodeid, mis võimaldavad leida lahendusi vanemaealiste kaasamise keerukusele, arendada uusi teenuseid ja saada tagasisidet.

Toetatakse tegevusi, mis on suunatud vanemaealiste kaasamisele ühiskondlikku ellu, kohaliku elu kujundamisse ja kogukondlikesse tegevustesse. Kõik vanemaealistele mõeldud üritused, nii füüsilised kui digitaalsed, peavad olema nägemis-, kuulmis- ja liikumispuudega inimestele ligipääsetavad. See võimaldab vanemaealistel püsida aktiivsena, olla sotsiaalselt kaasatud ja ühiskonnaelus nähtavamad, rääkida kaasa enda elu ja heaolu puudutavates küsimustes. Vanemaealiste heaolu ja ühiskonnaelus osalemist toetatakse vanusesõbraliku Eesti põhimõtete juurutamisega, mis arvestavad vanemaealiste vajadusi igas eluvaldkonnas. See julgustab vanemaealisi osa võtma sotsiaalsetest tegevustest, aitab luua sotsiaalset tugivõrgustikku ja tunda ennast võrdväärse kogukonna liikmena, mis omakorda aitab säilitada vaimset tervist, vältida üksildust ja abivajaduse tekkimist ning soodustab ka vanemaealiste tööturule jõudmist ja seal püsimist.

Viiakse ellu tegevusi vanemaealiste endi ja tööandjate suunal, et disainida ja rakendada tõhusaid meetmeid, mis aitavad muuta vanemaealiste negatiivset kuvandit ühiskonnas nii tööandjate kui ka vanemaealiste endi seas. Kavandatakse, katsetatakse ja rakendatakse asjakohaseid sekkumisi peamistele siht- ja sidusrühmadele ning vajaduse korral ka piirkonnapõhiselt.

2.3.3. Tegevuse tulemus

Tegevuse tulemusena on paranenud hoiakud vanemaealiste inimeste suhtes nii ühiskonnas üldiselt kui ka vanemaealiste endi ja tööandjate seas. Vähenenud on vanusega seotud eelarvamused ja diskrimineerimine. Toetatud on vanemaealiste aktiivsem osalemine ühiskonnas ja tööturul. Vanemaealiste aktiivsena hoidmist toetavad tegevused aitavad ennetada vanemaealistel abivajaduse tekkimist ning seeläbi väheneb ka lähedaste hoolduskoormus.

Tegevuse mõjul muutub ühiskonnas suhtumine vanemaealistesse rohkem toetavaks ja tunnustavaks ning tööandjad ja töötajad näevad vanemaealisi töötajaid kui konkurentsivõimelisi ja võrdseid partnereid. Vanemaealiste endi hoiakud ja teadlikkus enda väärtuse suhtes muutub positiivsemaks.

2.3.4. Tegevuse sihtrühm

50-aastased ja vanemad inimesed, laiem üldsus, tööandjad, töötajad ja KOV-id

2.3.5. Tegevuse abikõlblikkuse periood

01.07.2025–31.12.2029

2.3.6. Tegevuse elluviija

Tegevuse elluviija on Sotsiaalministeeriumi hoolekande osakond.

2.4. Riigiabi

Käesoleva TAT raames antav toetus ei ole riigiabi.

3. Näitajad

	Näitaja nimetus (mõõtühik)	**Algtase**	**Vahe-sihttase (2024)**	**Sihttase (2027)**	**Selgitav teave**
Meetmete nimekirja väljundnäitaja	Hoolekandeteenuste saajate arv (mõõtühik arv)	0	200	290	Tegevuse 2.1 näitaja. Elluviija kogub seireandmeid sihtrühma liikmete kohta SISi[3] vahendusel. Andmeid kogutakse vahe- ja lõpparuandesse.
Meetmete nimekirja tulemusnäitaja	Osalejate osakaal, kelle toimetulek paranes või säilis (mõõtühik %)	70%		70%	Tegevuse 2.1 näitaja. Allikaks on Sotsiaalministeeriumi koostatud küsimustik, mida teenusesaajad täidavad.
Meetmete nimekirja tulemusnäitaja	Osalejate osakaal, kelle hoolduskoormusega seotud olukord paranes (mõõtühik %)	70%		70%	Tegevuse 2.1 näitaja. Allikaks on Sotsiaalministeeriumi koostatud küsimustik, mida teenusesaajad täidavad.
2.1. Sotsiaalteenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine					
TAT-spetsiifiline näitaja	Hoolekandeteenuste saajate arv (mõõtühik arv)	0	200	290	TAT tegevuskava alategevuse 2.1.3 teenusesaajad
TAT-spetsiifiline näitaja	Koolitatud spetsialistide arv (mõõtühik arv)	0	228	856	TAT tegevuskava alategevuste 2.1.1 ja 2.1.5 koolitused
2.2. Uuenduslike ja integreeritud teenuste arendamine ja pakkumine ning abi korralduse tõhustamine sotsiaalvaldkonnas					
TAT-spetsiifiline näitaja	Koolitatud spetsialistide arv (mõõtühik arv)	0	120	690	TAT tegevuskava alategevuse 2.2.4 koolitused

[3] Sündmuste infosüsteem

4. Tegevuste eelarve

		Summa	Osakaal
1	**ESF+**	8 258 485	70%
2	**Riiklik kaasfinantseering**	3 539 351	30%
3	**Eelarve kokku**	11 797 836	100%

5. Kulude abikõlblikkus

5.1. Abikõlblike kulude kindlaks määramisel lähtutakse ühendmääruse §-des 15–17 ja 21 sätestatust.

5.2. TAT kaudseid kulusid hüvitatakse ainult ühtse määra alusel, mis on 15% TAT otsestest personalikuludest. Kaudseteks kuludeks loetakse ühendmääruse § 21 lõikes 3 nimetatud kulud.

5.3. Abikõlblikud otsesed kulud on tegevuste elluviimiseks vajalikud kulud.

5.3[1]. Abikõlblik on elluviija ja partnerite projektijuhtide, kommunikatsiooninõuniku, valdkonna ekspertide ja spetsialistide ning teenuseosutajate õppereiside ja koolituste (sh konverentside) lähetuskulu, sealhulgas majutus, transport, kindlustus, toitlustus, päevaraha, lennupiletid, osalemistasu ja muud kulud, ning Eestis või välisriigis kohapeal tekkiv transpordi- või muu kulu (nt turismimaks) vastavalt asutusesisesele lähetuste korrale ja riigisisestes õigusaktides kehtestatud piirmääradele.

5.4. Lisaks ühendmääruse §-s 17 nimetatud kuludele on TAT raames abikõlbmatud järgmised kulud:

5.4.1 hoonestatud ja hoonestamata maa, kinnisvara ja mootorsõiduki ost;
5.4.2 väliskoolituse ja -lähetuse kulud väljaspool Euroopa Liidu liikmesriike; [KEHTETU ALATES 01.07.2025]
5.4.3 päevaraha ja mootorsõiduki kasutamise kulu osas, mis ületab vastavates õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvat piirmäära.

6. Toetuse maksmise tingimused ja kord

6.1. Toetust makstakse vastavalt ühendmääruse § 27 lõike 1 punktis 1 (tegelikud kulud) ja § 28 lõikes 3 (kaudsed kulud 15% TAT otsestest personalikuludest) sätestatule, kui abikõlblik kulu on tekkinud ja see on tasutud.

6.2. Enne esimese makse saamist peab elluviija esitama RÜ-le:
6.2.1 väljavõtte oma raamatupidamise sise-eeskirjast, milles on kirjeldatud, kuidas TAT kulusid ja tasumist eristatakse raamatupidamises muudest TAT rakendaja kuludest, välja arvatud lihtsustatud kulude kasutamise korral;
6.2.2 viite riigihangete tegemise korrale asutuses;
6.2.3 edasivolitatud õiguste korral esindusõigusliku isiku antud volituse koopia.

6.3. Punktis 6.2 nimetatud dokumente ei pea esitama, kui elluviija on varasema TAT rakendamisel nimetatud dokumendid esitanud ja neid ei ole enne uue TAT rakendamist muudetud. Elluviija esitab RÜ-le sellekohase kirjaliku kinnituse.

6.4. Makse saamise aluseks olevaid dokumente ja tõendeid esitab elluviija RÜ-le e-toetuse keskkonna kaudu üks kord kuus.

6.5. Makse aluseks olevate dokumentide menetlusaeg on kuni 80 kalendripäeva dokumentide saamisest arvates. RÜ maksab toetuse elluviijale välja, kui on tuvastanud hüvitamisele esitatud kulude abikõlblikkuse.

6.6. RÜ ja korraldusasutuse õigused ja kohustused makse menetlemise peatamisel ja maksest keeldumisel on sätestatud ühendmääruse §-s 33.

6.7. Lõppmakse saamiseks esitatavad dokumendid esitatakse koos TAT lõpparuandega. Lõppmakse tehakse pärast tingimuste ja kohustuste täitmist ning RÜ kontrollitud lõpparuande kinnitamist.

7. Elluviija ja partneri kohustused

7.1. Elluviija ja TAT partner peavad täitma lisaks TAT-s sätestatud kohustustele ühendmääruse §-des 10 ja 11 toetuse saajale ja partnerile sätestatud kohustusi, sh avalikkuse teavitamisel järgima Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruses nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud nõudeid.

7.2. Ühtlasi on elluviija kohustatud:
7.2.1 esitama RA-le TAT järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste kirjelduse ja eelarve kulukohtade kaupa kinnitamiseks jooksva aasta 1. novembriks;
7.2.2 esitama punktis 7.2.1 nimetatud dokumendid peale nende kinnitamist viie tööpäeva jooksul RÜ-le;
7.2.3 esitama RA nõudmisel TAT eelarve jagunemise aastate ja eelarveartiklite kaupa;
7.2.4 rakendama TAT-d vastavalt kinnitatud tegevuste kirjeldusele ja eelarvele;
7.2.5 esitama RA-le TAT eelarve täitmise aruande iga kuu 10. kuupäevaks eelmise kuu kohta RA poolt väljatöötatud vormil; [KEHTETU]
7.2.6 esitama RÜ-le järgneva eelarveaasta väljamaksete prognoosi 10. detsembriks või kümne tööpäeva jooksul peale eelarve kinnitamist; esimese eelarveaasta väljamaksete prognoos tuleb esitada 15 tööpäeva jooksul TAT kinnitamisest;
7.2.7 esitama korrigeeritud prognoosi järelejäänud eelarveaasta kohta, kui punktis 6 nimetatud maksetaotlus erineb rohkem kui ¼ võrra punktis 7.2.6 nimetatud prognoosist;
7.2.8 esitama partneri riigihankega seotud alusdokumentide eelnõu kümme tööpäeva enne riigihankega alustamist ja hankelepingu muudatuste eelnõu viis tööpäeva enne sõlmimist RÜ-le eelnõustamiseks juhul, kui partneri eest ei korralda riigihanget Riigi Tugiteenuste Keskus;
7.2.9 toodete ja teenuste hankimisel lähtuma keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumitest [KEHTIB ALATES 01.04.2024].

7.3. Lisaks on TAT partner kohustatud:
7.3.1 esitama elluviija nõudmisel punktis 6.2 nimetatud partneri organisatsiooni dokumendid;
7.3.2 esitama elluviija nõudmisel partneri järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuste detailse kirjelduse ja sellele vastava eelarve kulukohtade kaupa jooksva aasta 1. oktoobriks;
7.3.3 esitama elluviija antud tähtajaks järgneva eelarveaasta TAT kulude planeerimiseks prognoosi ja jooksva eelarveaasta prognoosi parandused ja/või muudatusettepanekud lähtuvalt toetuse saaja või partneri vajadusest;
7.3.4 esitama elluviijale maksetaotluse tasutud kuludokumentide alusel hiljemalt iga kuu 10. kuupäevaks või vastavalt elluviija nõudele viis tööpäeva enne TAT prognoosis märgitud toetuse saaja maksetaotluse esitamise tähtaega RÜ-le;

7.3.5 esitama elluviijale esimeses maksetaotluses esitatud kuludega ning edaspidi RÜ poolt saadetud valimiridade põhjal kaasnevad lisadokumendid (sh hankedokumendid, memod, osalejate nimekirjad, päevakavad) ja andma vajaduse korral täiendavaid selgitusi;
7.3.6 kooskõlastama elluviijaga TAT eelarvest rahastatavate riigihangete sisuliste tegevuste vastavuse TAT eesmärkidega ning keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriumitele enne riigihanke korraldamist;
7.3.7 esitama elluviijale info riigihankega seotud dokumentide kohta järgmiselt, et elluviija saaks selle omakorda esitada RÜ-le eelnõustamiseks juhul, kui partneri eest ei korralda riigihanget Riigi Tugiteenuste Keskus;
7.3.7.1 teavitama kümme tööpäeva enne riigihanke alustamist riigihanke alusdokumentide koostamisest riigihangete registris ning võimaldama juurdepääsuõigused vaatlejana;
7.3.7.2 teavitama riigihanke alusdokumentide muudatustest viie tööpäeva jooksul nende esitamisest riigihangete registrile;
7.3.7.3 edastama riigihankelepingu muudatused viis tööpäeva enne muudatuskokkuleppe sõlmimist;
7.3.8 esitama elluviijale elektrooniliselt TAT vahearuande iga aasta 5. jaanuariks ja 5. juuliks ning lõpparuande elluviija antud tähtajaks;
7.3.9 maksma elluviijale tagasi toetuse summas, mis on märgitud RÜ tehtud finantskorrektsiooni otsuses partneri kulude kohta, elluviija antud tähtajaks.

8. Aruandlus

8.1. Elluviija esitab RÜ-le TAT tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise vahearuande e-toetuse keskkonna kaudu üldjuhul iga aasta 20. jaanuariks ja 20. juuliks vastavalt 31. detsembri ja 30. juuni seisuga. Kui TAT tegevuste alguse ja esimese vahearuande esitamise tähtpäeva vahe on vähem kui neli kuud, esitatakse vahearuanne järgmiseks tähtpäevaks.

8.2. Elluviija esitab RÜ-le TAT tegevustes osalejate aruande kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva teise nädala lõpuks. 30. juuni seisuga tegevustes osalejate aruande võib edastada nelja nädala jooksul.

8.3. Elluviija esitab RÜ-le TAT tegevuste, tulemuste ja näitajate saavutamise edenemise lõpparuande e-toetuse keskkonna kaudu 45 päeva jooksul alates TAT abikõlblikkuse perioodi lõppkuupäevast. Lõpparuandes tuleb esitada teave tegevuste panusest punktis 1.1.3 nimetatud „Eesti 2035“ näitajatesse, millega mõõdetakse horisontaalsete põhimõtete edenemist.

8.4. Kui keskkonna töös esineb tehniline viga, mis takistab aruande tähtaegset esitamist, loetakse aruande esitamise tähtajaks järgmine tööpäev peale vea kõrvaldamist.

8.5. Kui vahearuande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne.

8.6. RÜ kontrollib 20 tööpäeva jooksul vahe- või lõpparuande (edaspidi koos *aruanne*) laekumisest, kas TAT aruanne on vormikohane ja nõuetekohaselt täidetud.

8.7. Kui vahearuandes puudusi ei esine, kinnitab RÜ TAT vahearuande.

8.8. Vahearuandes puuduste esinemise korral annab RÜ elluviijale vähemalt kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks ning RÜ kinnitab TAT vahearuande viie tööpäeva jooksul peale puuduste kõrvaldamist.

8.9. Kui lõpparuandes puudusi ei esine, kinnitab RÜ lõpparuande.

8.10. Lõpparuandes puuduste esinemise korral annab RÜ elluviijale vähemalt kümme tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks.

8.11. TAT aruandes kajastatakse info vastavalt e-toetuse keskkonna aruande andmeväljades nõutule.

9. TAT muutmine

9.1. Kui ilmneb vajadus TAT tegevusi, tulemusi, eelarvet, näitajaid või TAT abikõlblikkuse perioodi muuta, esitab elluviija RA-le põhjendatud taotluse (edaspidi *TAT muutmise taotlus*).

9.2. RA vaatab TAT muutmise taotluse läbi 25 tööpäeva jooksul alates selle kättesaamisest ja annab hinnangu TAT muutmise taotluse kohta peale punktis 9.4 nimetatud RÜ poolt edastatud ettepanekut ja punktis 9.8 nimetatud kooskõlastamist.

9.3. Puuduste esinemise korral annab RA elluviijale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. TAT muutmise taotluse menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

9.4. RA edastab TAT muutmise taotluse peale läbivaatamist arvamuse avaldamiseks RÜ-le. RÜ-l on õigus teha muudatuste kohta ettepanekuid. RÜ esitatavate ettepanekute tähtaeg kooskõlastatakse RA-ga muudatuste sisust ja ulatusest lähtuvalt.

9.5. RÜ võib elluviijale või RA-le teha ettepanekuid TAT eelarve muutmiseks, kui TAT aruandes esitatud andmetest või muudest asjaoludest selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT eduka elluviimise tagamiseks.

9.6. TAT muutmist ei saa taotleda sagedamini kui üks kord kuue kuu jooksul, välja arvatud juhul, kui on olemas RÜ nõusolek.

9.7. RA võib TAT-d muuta, kui selgub, et muudatuste tegemine on vajalik TAT edukaks elluviimiseks või elluviijal ei ole toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel võimalik jätkata. Kui TAT rakendamisel on kalendriaasta lõpu seisuga tekkinud eelarveliste vahendite jääk, on RA-l õigus vähendada TAT kogueelarvet kalendriaasta kasutamata jäänud eelarve summa ulatuses.

9.8. TAT muutmise eelnõu kooskõlastatakse vastavalt ühendmääruse §-s 48 sätestatule.

9.9. TAT muutmiseks punkti 9.1 tähenduses ei loeta:
9.9.1 punktis 7.2.1 nimetatud järgmis(t)e eelarveaasta(te) tegevuskava ja eelarve kulukohtade kaupa esitamist ja muutmist;
9.9.2 eelarves näidatud toetuse muutumist aastati, tingimusel et TAT kogutoetuse summa ei muutu.

9.10. RA vaatab punkti 9.9 kohase muudatustaotluse läbi 20 tööpäeva jooksul ning puuduste mitteesinemise korral esitab muudetud dokumendid ministrile kinnitamiseks.

9.11. Punkti 9.9 kohases muudatustaotluses puuduste esinemise korral annab RA elluviijale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks. Eelarve menetlemise tähtaega võib pikendada puuduste kõrvaldamiseks ettenähtud tähtaja võrra.

9.12. Eelnevalt RA-ga kirjalikult kooskõlastades ei eelda TAT muutmist konkreetse(te) aasta(te) eelarve muutmine tingimusel, et TAT kogutoetuse summa ei muutu, kui kinnitatud eelarve kuluridasid ei muudeta ühe kalendriaasta jooksul kumulatiivselt rohkem kui 15%.

9.13. Peale punktis 9.12 nimetatud muudatuste kooskõlastust esitab elluviija viie tööpäeva jooksul muudetud eelarve koos RA kooskõlastusega RÜ-le e-toetuse keskkonna kaudu.

10. Finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord

Finantskorrektsioone teeb RÜ vastavalt ühendmääruse §-des 34–37 sätestatule.

11. Vaiete lahendamine

RA otsuse või toimingu vaide või vaidlustuse menetleja on RA. RÜ otsuse või toimingu vaide või vaidlustuse menetleja on RÜ. Vaide esitamisele ja menetlemisele kohalduvad ühendmääruse §-des 31 ja 32 nimetatud erisused haldusmenetluse seaduses sätestatud vaide esitamise regulatsioonile. Vaidlused riigiasutuste, sh valitsusasutuste vahel lahendatakse Vabariigi Valitsuse seaduses sätestatud korras.

Lisad

Lisa 1. Tegevuste detailne kirjeldus
Lisa 2. TAT eelarve kulukohtade kaupa